

___26 septembrie 2022_ __08-1/16-1925__

A P R O B

_____/ semnat / ____

___26_ / ___09_ / 2022

Ceslav PANICO

Avocatul Poporului (Ombudsmanul)

RAPORT SPECIAL

RESPECTAREA DREPTULUI LA VIAȚA PROFESIONALĂ ȘI A PREZUMȚIEI DE NEVINOVĂȚIE LA REȚINERE

CAZUL SERGIU VOLOC contra INSPECTORATULUI GENERAL DE CARABINIERI

Acest Raport a fost elaborat în cadrul proiectului „Carabinierii pentru Drepturile Omului”, finanțat de Fundația Soros Moldova și implementat de Oficiul Avocatului Poporului în parteneriat cu Inspectoratul General de Carabinieri. Constatările raportului respectiv aparțin autorilor și nu reflectă neapărat poziția donatorului.

I. INTRODUCERE

- 1) Avocatul Poporului asigură promovarea și protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, exercitându-și activitatea în temeiul art. 59¹ Constituția Republicii Moldova, Legii nr. 52 din 03 aprilie 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman), Principiilor privind statutul instituțiilor naționale pentru drepturile omului (Principiilor de la Paris).
- 2) În acest sens, Oficiul Avocatului Poporului (Instituția națională de protecție a drepturilor omului), prin mecanismele sale specifice, examinează cereri de la persoanele care consideră că le-au fost încălcate drepturile și libertățile fundamentale, efectuează periodic vizite preventive și de monitorizare în locurile privative de libertate, emite rapoarte și recomandări pentru autoritățile vizate. Rapoartele Avocatului Poporului au devenit surse de informare veridice pentru CtEDO, UN CAT/ SpT/ CPT cu privire la situația privind respectarea de Republica Moldova a angajamentelor asumate în vederea protecției și asigurării dreptului la viață, integritate fizică și psihică, precum și dreptului la sănătate, libertate și siguranță, acces la remedii efective în instanțele naționale.
- 3) În perioada 2021-2022, Oficiul Avocatului Poporului implementează proiectul „Carabinierii pentru drepturile omului”, susținut financiar de Fundația Soros Moldova și implementat în parteneriat cu Inspectoratul General de Carabinieri. Una dintre activitățile de proiect presupune identificarea și investigarea a 2 cazuri de încălcare a drepturilor fundamentale ale petenților (inclusiv prin autosesizare) de către carabinieri în procesul actului de reținere sau rezultate din acțiunile/ inacțiunile acestora derivate din activitatea de asigurare și restabilire a ordinii publice.
- 4) Cazul identificat în speță, este unul cu titlul ilustrativ, preluat din mass-media. Temei de intervenție a constituit maniera abordării unei persoane publice (actor național cu activitate notorie) de către carabinieri, contrară de principiu limitelor de publicitate, siguranță și de confidențialitate. Informațiile oferite publicului de către Inspectoratul General de Carabinieri privind stoparea actorului S. Voloc pe rețeaua de socializare „Facebook” în ziua de 07 februarie 2022 au făcut posibilă: (a) identificarea persoanei supusă acțiunilor cu caracter coercitiv, (b) ecranizarea acesteia în canalele mass-media; (c) blamarea imaginii și reputației persoanei reținute prin criticile aduse pe rețelele de socializare; (d) diminuarea obiectivității cercetării contravenționale, etc.
- 5) Constatările echipei de observare din cadrul Oficiului Avocatului Poporului au drept scop contribuirea la îmbunătățirea practicilor realizate de carabinieri în ceea ce ține de asigurarea dreptului la viața privată și profesională, inclusiv a principiului prezumției de nevinovație în raport cu persoanele reținute sau stopate. Raportul nu pretinde a fi unul perfect și nu reprezintă temei de inițiere a vreunei anchete penale sau disciplinare.
- 6) Prin Raportul special, Oficiul Avocatului Poporului încearcă să explice care sunt limitele rezonabile privind afișarea în public a unor informații cu privire la presupusele acte contravenționale /penale în pofida asigurării dreptului la viața privată a persoanei și a

prezumției de nevinovăție, inclusiv prin prisma Legii 219/2018 cu privire la Inspectoratul General de Carabinieri¹.

- 7) Metodologia de monitorizare a cuprins: **documentare din oficiu** prin stabilirea obiectivelor procesului de monitorizare, pregătiri în grupul de lucru, colectarea, sistematizarea și analiza informațiilor din sursele publice și mass-media și din alte surse disponibile, elaborarea și expedierea demersurilor necesare, studierea informațiilor prezentate, sistematizarea și prelucrarea acestora, studierea, analiza standardelor internaționale și practicii europene cu privire la drepturile omului; discuții cu potențiala victimă; studierea materialelor video din media și alte surse; solicitarea informației cu privire la caz prin interpelări; analiza materialelor remise Inspectoratul General de Carabinieri (*în continuare IGC*), Inspectoratul de Poliție Buiucani (*în continuare IP Buiucani*), analiza legislației pertinente și a regulamentelor interne; analiza doctrinelor, studiilor comparative, practicii și jurisprudenței CtEDO; standardelor europene și internaționale privind garanțiile la reținere; jurisprudenței naționale și **activitatea analitică** încadrată în elaborarea Raportului special.
- 8) Scopul procesului de observare a constatat în monitorizarea respectării drepturilor și libertăților omului de către autoritățile publice și prevenirea încălcărilor de către acestea.
- 9) Perioada monitorizării a fost cuprinsă între 08 februarie – 19 septembrie 2022. Raportul a fost desfășurat cu racordare la obligațiile și drepturile specifice ale Avocatului Poporului.

II. TITLUL CAUZEI/ TEMEI DE INTERVENȚIE:

- 10) La 07 februarie 2022 IGC oferă publicitate unui fapt, atașând poze ușor blurate ale incidentului, cu titlul „*Un individ în vârstă de 39 ani a fost reținut de către carabinieri în centrul capitalei*”: -

[...În amiaza zilei de 07.02.2022, fiind implicată în serviciul de menținere a ordinii publice în sectorul Buiucani al capitalei, o patrulă de carabinieri a observat pe bulevardul Ștefan cel Mare și Sfânt, o persoană de gen masculin care avea un comportament suspect. Stopat pentru verificări, individul a aruncat jos un pachetel de tip zip-lock care s-a dovedit a conține o substanță necunoscută de culoare verzuie, asemănătoare drogurilor. La fața locului a fost solicitată grupa operativă a IP Buiucani care a ridicat pachetelul pentru expertizare. Bărbatul a fost condus la IP Buiucani pentru stabilirea tuturor circumstanțelor...].

- 11) La scurt timp, imaginile au fost preluate de un șir de mass-media naționale și de peste hotare. Din postarea IGC, a fost posibilă identificarea persoanei bănuite. Unele media au uzat de etica jurnalistică, iar altele au postat titluri și comentarii denigratoare în adresa persoanei reținute, care s-a dovedit a fi actorul Sergiu Voloc².

¹ Lit.i) alin. (1) art.24 al Legii nr.219/2018 cu privire la Inspectoratul General de Carabinieri

² <https://unimedia.info/ro/news/ce517594df4bf984/actorul-sergiu-voloc-ar-fi-fost-retinut-se-plimba-prin-chisinau-cu-droguri-in-buzunar.html>

12) Ulterior, DI Voloc a venit cu o reacție referitor la evenimentul mediatizat³.

III. OPINIA OMBUDSMANULUI PRIVIND RESPECTUL VIEȚII PROFESIONALE

13) Avocatul Poporului precizează că opinia sa și-a formulat-o în temeiul jurisprudenței dezvoltate în acest sens de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO).

14) Articolul 8 al CoEDO abordează sectorul principal al activității umane pe care un individ voiește să-l protejeze într-un mod legitim: viața privată, al cărei contururi sunt, adesea, dificil de stabilit⁴. Articolul 8 nu se mulțumește să constrângă Statul ca să se abțină de la ingerințe, acestui angajament, mai degrabă negativ, i se pot adăuga obligații pozitive inerente unei respectări efective⁵.

15) În *Cauza Bruggeman et Scheuten c. RFA*, CtEDO a reiterat că dreptul la respectarea vieții private este, de fapt, un fascicul de drepturi multiple a căror întindere nu este niciodată identică și variază în funcție de timp, de loc și de individ: viața privată a unui simplu cetățean poate să nu aibă aceeași întindere ca cea a unei persoane publice; dreptul la imagine a unei persoane publice nu este la fel protejat ca a cel al unui anonim⁶. În prezenta cauză faptul se dovedește, publicarea imaginilor în comunicatul de presă, proeminența persoanei supuse măsurilor de investigație, a suscitată interesul publicului în măsură a sugruma garanțiile pe care le impune principiul prezumției de nevinovăție.

16) La fel, CtEDO a statuat cu titlu de principiu că: **orice persoană dispune de imaginea sa și de utilizarea acesteia în virtutea unui drept absolut care permite să se opună fixării, reproducerii și difuzării acestora fără permisiunea sa**⁷.

17) De multiple ori, protecția dreptului la imagine se ciocnește de dreptul la informare al publicului. Ambele drepturi sunt, în acest caz, opuse și se pot dovedi antinomice. Jurisprudența a stabilit o frontieră între atingerea ce ține de senzational și cea care ține de stricta informare a publicului. Astfel, în opinia Curții Europene, atunci când se opune dreptul la imagine și dreptul la informație, elementul determinant trebuie să rezulte din contribuția pe care fotografiile sau articolele publicate o duc la o discuție de interes general.

18) Curtea Europeană apreciază că publicul nu are interes legitim să știe unde se găsește o personalitate și cum se comportă aceasta, chiar dacă apare în spații publice, în pofida notorietății sale. Astfel, fiecare trebuie să beneficieze de o speranță legitimă de protecție și de respectare a vieții sale private⁸.

³ https://www.publika.md/sergiu-voloc-ar-fi-fost-retinut-de-carabinieri-pentru-ca-ar-fi-avut-droguri-la-el-reactia-actorului-sunt-curat-si-nevinovat-video_3120280.html

⁴ https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_8_ROM.pdf

⁵ Cauza Marckx c. Belgiei <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57534>

⁶ <https://www.globalhealthrights.org/wp-content/uploads/2013/10/Bruggemann-v.-Germany.pdf>

⁷ <https://rm.coe.int/16806f15c5>

⁸ Cauza Hamover c. RFA <http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/cedo/Von-Hannover-impotriva-Germaniei-Nr-2.pdf>

- 19) CtEDO a statuat cu titlu de principiu: **respectarea demnității ființei umane trebuie să primeze asupra a celei a libertății informaționale. Libertatea de informare are prioritate atunci când demnitatea persoanei fotografiate nu este pusă în joc.**
- 20) Prezentarea unor fotografii cu ocazia unei anchete de poliție nu constituie o atingere a vieții private din moment ce fotografiile **sunt păstrate în arhivele oficiale și nu sunt folosite de poliție decât în cadrul anchetelor**⁹.
- 21) În ceea ce privește fotografiile, Curtea a afirmat că imaginea unei persoane constituie una din principalele caracteristici ale personalității sale, deoarece exprimă caracteristicile sale unice și o diferențiază de semenii săi. Prin urmare, dreptul unei persoane la protecția imaginii sale constituie una dintre componentele esențiale ale dezvoltării personale.
- 22) Deși libertatea de exprimare include publicarea de fotografii, Curtea a constatat că protecția drepturilor și a reputației altor persoane are o importanță deosebită în acest domeniu, întrucât fotografiile pot conține informații foarte personale sau chiar intime cu privire la o persoană sau familia acesteia (*Von Hannover împotriva Germaniei*).
- 23) Curtea a precizat criteriile cheie de care trebuie să se țină seama atunci când dreptul la protecția reputației, garantat de art. 8, este pus în balanță cu dreptul la libertatea de exprimare, prevăzut la art. 10, după cum urmează: contribuția la o dezbatere de interes general; cât de cunoscută este persoana în cauză și care este subiectul reportajului; conduita anterioară a acesteia; conținutul, forma și consecințele publicării; circumstanțele în care au fost făcute fotografiile; gradul de severitate a sancțiunii impuse (*Axel Springer AG împotriva Germaniei; Couderc și Hachette Filipacchi Associés împotriva Franței*).
- 24) Prin urmare, orice persoană, chiar și cunoscută publicului, se poate prevala de o „speranță legitimă” privind protejarea și respectarea vieții sale private (*Von Hannover împotriva Germaniei; Sciacca împotriva Italiei; Reklos și Davourlis împotriva Greciei; Alkaya împotriva Turciei, referitoare la protejarea adresei private a unei actrițe celebre*).
- 25) Totuși, acest lucru nu este neapărat un factor decisiv (*Bărbulescu împotriva României*). Potrivit jurisprudenței Curții, această protecție implică, în principal, dreptul unei persoane de a controla utilizarea imaginii sale, inclusiv dreptul de a refuza publicarea acesteia (*Reklos și Davourlis împotriva Greciei*).
- 26) În cazul persoanelor arestate sau urmărite penal, Curtea a hotărât, în mai multe rânduri, că înregistrarea unui material video în contextul aplicării legii sau punerii la dispoziția presei a fotografiilor reclamanților de către autoritățile polițienești a constituit o ingerință în dreptul lor la respectarea vieții private.
- 27) Curtea a mai constatat încălcări ale art. 8 în cazul în care poliția a pus la dispoziția presei fotografii ale reclamanților din dosarul oficial, fără consimțământul acestora (*Khuzhin și*

⁹ Cauza Doorson c. Royuame-Unit <https://www.hr-dp.org/contents/5f45>

alții împotriva Rusiei; Sciacca împotriva Italiei; Khmel împotriva Rusiei; Toma împotriva României), și în care afișarea fotografiei reclamantului pe panoul cu persoanele urmărite de poliție nu era prevăzută de lege (Giorgi Nikolaishvili împotriva Georgiei).

- 28) **Avocatul Poporului tinde să constate că comunicatul prezentat de IGC opiniei publice a avut un efect ireversibil asupra imaginii și reputației actorului național. Abținerea de la postarea unei asemenea informații, probabil ar fi fost cea mai veritabilă soluție. Mai degrabă, IGC intenționând să protejeze ordinea publică, ar fi admis o ingerință în viața privată și profesională a persoanei stopate. Rămâne neclar scopul și beneficiile urmărite de IGC prin postarea informației respective, or prin atribuțiile sale, carabinierii trebuie să asigure respectarea drepturilor omului.**

IV. OPINIA OMBUDSMANULUI PRIVIND PREZUMȚIA DE NEVINOVĂȚIE

- 29) Avocatul Poporului precizează că opinia sa și-a formulat-o în temeiul jurisprudenței ample în acest sens de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) și a legislației naționale.
- 30) Principiul prezumției nevinovăției este elementul de fortificare a conceptului larg de proces echitabil – alin. (2) art. 6 al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale împiedică încălcarea dreptului la un proces penal echitabil prin declarații prejudiciabile, strâns legate de acest proces.

Recomandarea (2003) 13 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei punctează pentru acest aspect: respectul pentru prezumția de nevinovăție este parte integrantă din dreptul la un proces echitabil. Opiniile și informațiile care relatează despre procedurile penale în curs pot fi comunicate sau diseminate către media doar atunci când acestea nu prejudiciază prezumția de nevinovăție a suspectului sau a acuzatului. Principiul 8 din Recomandare instituie pentru autorități - obligația respectării dreptului la viață privată a persoanelor suspecte, în concordanță cu art. 8 al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale atunci când oferă informații despre proceduri penale în curs de desfășurare.

- 31) Din aceste considerente, Legea nr. 982 din 11.05.2000 privind accesul la informație reglementează activitatea diseminării informațiilor în mediul public, luând în considerație imperiozitatea respectării principiului prezumției de nevinovăție: „exercitarea dreptului de acces la informație poate fi supusă doar restricțiilor reglementate prin lege organică și care corespund necesităților: **respectării drepturilor și reputației altei persoane**; protecției securității naționale, ordinii publice, ocrotirii sănătății sau protecției moralei societății”.
- 32) Legea specială susține că [accesul la informațiile oficiale nu poate fi îngădit, cu excepția: informațiilor atribuite la secret de stat, reglementate prin lege organică, a căror divulgare neautorizată sau pierdere poate aduce atingere intereselor și/sau securității Republicii Moldova; informațiilor confidențiale din domeniul afacerilor, prezentate instituțiilor publice cu titlu de confidențialitate, reglementate de legislația privind secretul comercial, și care țin de producție, tehnologie, administrare, finanțe, de altă activitate a vieții economice, a căror divulgare (transmitere, scurgere) poate atinge interesele întreprinzătorilor; **informațiilor cu caracter personal, a căror divulgare este considerată drept o imixtiune în viața privată a persoanei, protejată de legislația**

privind protecția datelor cu caracter personal; informațiilor ce țin de activitatea operativă și de urmărire penală a organelor de resort, dar numai în cazurile în care divulgarea acestor informații ar putea prejudicia urmărirea penală, interveni în desfășurarea unui proces de judecată, lipsi persoana de dreptul la o judecare corectă și imparțială a cazului său, ori ar pune în pericol viața sau securitatea fizică a oricărei persoane - aspecte reglementate de legislație; informațiilor ce reflectă rezultatele finale sau intermediare ale unor investigații științifice și tehnice și a căror divulgare privează autorii investigațiilor de prioritatea de publicare sau influențează negativ exercitarea altor drepturi protejate prin lege]¹⁰.

Informația cu caracter personal face parte din categoria informației oficiale cu accesibilitate limitată și constă din date referitoare la o persoană fizică identificată sau identificabilă, a căror dezvăluire ar constitui o violare a vieții private, intime și familiale. Accesul la informația cu caracter personal se realizează în conformitate cu prevederile legislației privind protecția datelor cu caracter personal.

- 33) Reiterăm că prin prezumție a nevinovăției nu se poate înțelege decât lipsa de culpabilitate a unei persoane până la proba contrarie.
- 34) Principiul prezumției nevinovăției se regăsește ca punct de pornire în oferirea mecanismelor de protecție a individului împotriva abuzurilor autorităților în reglementări internaționale și naționale:
- ✓ alin. (1) art. 11 al Declarației Universale a Drepturilor Omului prevede că [...orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal în cursul unui proces public în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale];
 - ✓ alin. (2) art. 6 al CoEDO garantează că [...orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită];
 - ✓ art. 21 al Constituției Republicii Moldova stabilește că [orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale];
 - ✓ art. 8 al Codului de procedură penală al Republicii Moldova [...persoana acuzată de săvârșirea unei infracțiuni este prezumată nevinovată atâta timp cât vinovăția sa nu-i va fi dovedită, în modul prevăzut de Codul de procedură penală al Republicii Moldova, într-un proces judiciar public, în cadrul căruia îi vor fi asigurate toate garanțiile necesare apărării sale, și nu va fi constatată printr-o hotărâre judecătorească de condamnare definitivă. Concluziile despre vinovăția persoanei de săvârșirea infracțiunii nu pot fi întemeiate pe presupuneri. Toate dubiile în probarea învinuirii care nu pot fi înlăturate, în condițiile Codului de procedură penală al Republicii Moldova, se interpretează în favoarea bănuitului, învinuitului, inculpatului].
- 35) Mai mult, principiul prezumției nevinovăției înseamnă o arie de desfășurare întinsă, în interiorul căruia, oficialii dețin obligația de a nu divulga date cu caracter personal, de a nu întreprinde acțiuni ce ar periclita imparțialitatea, obiectivitatea și, drept urmare,

¹⁰ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=108552&lang=ro

legalitatea anchetelor desfășurate. Răspunderea pentru aplicarea măsurilor de protejare a informațiilor revine persoanelor și autorităților publice care dețin astfel de informații, precum și instituțiilor publice abilitate prin lege să asigure securitatea informațiilor.

- 36) Cu titlu de exemplu, în Directiva UE 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale se specifică: [...Statele ar trebui să ia măsurile adecvate pentru ca autoritățile publice, atunci când comunică informații mass-mediei, să nu se refere la persoanele suspectate sau acuzate ca fiind vinovate atât timp cât nu s-a dovedit conform legii că sunt vinovate].
- 37) În acest scop, statele ar trebui să informeze autoritățile publice cu privire la importanța respectării prezumției de nevinovăție atunci când furnizează sau dezvăluie informații către mass-media. Aceasta nu ar trebui să aducă atingere dreptului intern care protejează libertatea presei și a altor mijloace de comunicare în masă.
- 38) Obligația de a nu se referi la persoanele suspectate sau acuzate ca fiind vinovate nu ar trebui să împiedice autoritățile publice să publice informații privind procedurile penale în cazul în care acest lucru este strict necesar din motive legate de ancheta penală, cum ar fi în cazul în care materialele video sunt făcute publice și publicului i se solicită să ajute la identificarea autorului presupus infracțiunii, sau în interes public, precum în cazul în care, din motive de siguranță, sunt furnizate informații locuitorilor dintr-o anumită zonă cu privire la o presupusă infracțiune împotriva mediului, sau atunci când organele de urmărire penală sau o altă autoritate competentă furnizează informații obiective cu privire la stadiul procedurilor penale în scopul de a preveni tulburarea ordinii publice. Justificarea prin aceste motive ar trebui limitată la situațiile în care este rezonabilă și pertinentă, ținând seama de toate interesele implicate.
- 39) În orice caz, modul și contextul în care informațiile sunt difuzate nu ar trebui să creeze impresia că persoana este vinovată înainte de a se fi dovedit vinovăția acesteia conform legii¹¹”.
- 40) Este important ca principiul prezumției de nevinovăției, strâns legat cu dreptul la viață privată, se aplică în orice fază a procesului, inclusiv într-o fază pregătitoare, preparatorie.
- 41) Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției în Ghidul privind comunicarea cu mass-media și cu publicul pentru instanțele judecătorești și autoritățile de urmărire penală¹² cizelează aspecte ce țin de construcția comunicatelor de presă:
- ✓ comunicările transmise de autorități trebuie să satisfacă nevoile acestora, iar pe de altă parte ele trebuie să satisfacă așteptările preconizate ale mass mediei și ale publicului - pentru acest lucru este necesar un oarecare echilibru pentru a evita un efect exagerat, care slăbește discursul judiciar și îl face să își piardă din sens, și un efect prea mic,

¹¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX%3A32016L0343>

¹² <https://rm.coe.int/guide-on-communication-with-the-media-and-the-public-for-courts-and-pr/pdf/16809f7b17>

care creează un vid excesiv pentru ceilalți actori din mass media și care nu satisface cerințele publicului și ale justiției înseși;

- ✓ informațiile trebuie să fie transmise la momentul potrivit și să fie adaptat în funcție de publicul țintă (jurnaliști acreditați, mass media în general, public).

Conferințele de presă zilnice pot fi justificate pentru investigații la scară largă, în urma unor evenimente publice grave (atacuri teroriste), însă nu atunci când scopul este informarea mass-mediei cu privire la activitățile de zi cu zi.

Informațiile comunicate trebuie să însumeze:

- **obiectivitate și precizie;**
- **protejarea intereselor investigației;**
- **respectarea prezumției de nevinovăție;**
- **respectarea personalității persoanelor implicate;**
- **respectarea independenței sistemului judiciar.**

Interpretând conceptul de prezumție al nevinovăției, CtEDO clarifică: confidențialitatea investigațiilor este menită să protejeze, pe de o parte, interesele procesului penal prin anticiparea riscurilor de coluziune și a pericolului deteriorării sau distrugerii probelor și, pe de altă parte, a intereselor acuzatului, în special, din perspectiva prezumției de nevinovăție și, în general, a relațiilor sau intereselor personale.

Această confidențialitate este justificată, de asemenea, de nevoia protejării proceselor de formare a opiniei și luare a deciziilor din cadrul mediului judiciar.

Comunicatele de presă prezentate de autorități cu scop de informare nu ar trebui să ofere o imagine extrem de negativă a cercetătorului, evidențiind anumite aspecte deranjante ale personalității acestuia. Nu poate fi negat faptul că publicarea unui articol cu o asemenea orientare, în timpul unei investigații pendinte, poate crea riscul inerent de influență asupra mersului procedurii într-o direcție sau în alta, oricare ar fi referința la activitatea judecătorului de instrucție, deciziile reprezentanților învinutului, pozițiile părților care solicită despăgubiri sau obiectivitatea instanței de judecată, indiferent de componența acesteia. Se punctează: în anumite situații, o campanie virulentă în mass-media poate afecta advers echitatea unui proces și poate implica responsabilitatea Statului, aceasta se poate întâmpla, reieșind din principiul imparțialității instanței, în sensul alin. (1) art. 6 al CoEDO, precum și sub aspectul prezumției de nevinovăție prevăzute de alin. (2) art. 6 al Convenției europene.

Alin. (2) art. 6 al Convenției interzice orice declarație a unui funcționar public referitoare la anchetele penale în curs, care ar încuraja publicul să creadă că suspectul este vinovat și ar prejudicia aprecierea faptelor de către autoritatea judiciară competentă - Curtea insistă asupra importanței alegerii cuvintelor utilizate de funcționarii publici în declarațiile acestora cu privire la o persoană care nu a fost încă judecată și declarată vinovată de comiterea unei infracțiuni. Or, în anumite circumstanțe, difuzarea televizată a unor imagini cu suspectul poate să ridice o problemă din perspectiva alin. (2) art. 6 al CoEDO.

- 42) **Curtea Europeană a Drepturilor Omului adună o jurisprudență vastă în partea ce ține de încălcarea prevederii alin. (2) art. 6 al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, reliefând varii elemente care pot tulbura sau lichida pilonul constitutiv al unei anchete eficiente, subliniindu-se contextului: calitatea limbajului folosit în informările publice cu privire la derularea cauzei penale și importanța esențială ce trebuie acordată termenilor în care se redactează și se exprimă autoritățile publice – dată fiind amploarea declarațiilor,**

oazia cu care au fost făcute aceste declarații, cât și posibilitatea acestora de a influența publicul și instanța, identificate ca fiind elemente care pot facilita încălcarea principiului prezumției de nevinovăție.

- 43) De asemenea, Curtea a reamintit că alin. (2) art. 6 al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale nu poate împiedica autoritățile să informeze publicul în legătură cu procesele penale pendinte, dar impune ca informarea să se facă cu toată discreția și cu rezerva necesară pentru ca prezumția de nevinovăție să fie respectată.
- 44) În Cauza G.C.P. c. României (Hotărâre din 20 decembrie 2011) Curtea Europeană a Drepturilor Omului a evidențiat: este recomandabilă o reținere a autorităților în a releva elemente ce ar putea fi interpretate ca o confirmare a vinovăției unei persoane, la momentul la care urmărirea penală abia a început și, cu atât mai mult, dacă aceasta nu a început, iar investigațiile se află în stadiu incipient, în faza actelor premergătoare. Curtea a apreciat că actele pregătitoare efectuate în vederea începerii urmăririi penale trebuie avute în considerare ca aparținând fazei de urmărire penală, chiar dacă la acel moment punerea sub acuzare nu era încă decisă.
- 45) În Cauza Y.B. și alții c. Turciei (Hotărâre din 28 octombrie 2004) Curtea a constatat că în conținutul comunicatului de presă redactat de Poliție și distribuit presei, reclamanții au fost desemnați, fără rezervă, ca fiind „membri ai unei organizații ilegale”. De asemenea, potrivit conținutului acestui comunicat, „s-a stabilit că” persoanele interpellate au comis mai multe infracțiuni în diferite locuri ale departamentului Izmir. După părerea Curții Europene a Drepturilor Omului, aceste două observații puteau fi interpretate drept confirmare a faptului că reclamanții sunt responsabili de infracțiunile evidențiate. Fiind analizată în ansamblu, atitudinea forțelor de Poliție, în măsura în care ea reflectă o apreciere prealabilă a sarcinilor, care puteau fi reținute împotriva reclamanților, care permit identificarea lor cu ușurință, s-a dovedit că aceasta nu a fost în conformitate cu respectarea prezumției de nevinovăție. Conferința de presă astfel realizată afecta, atât încrederea publicului în ne-vinovăția reclamanților, cât și justa apreciere a faptelor consumate care urma a fi oferită de instanță.
- 46) În Cauza Popovici c. Moldovei (Hotărâre din 27 noiembrie 2007) Curtea reiterează că prezumția de nevinovăție garantată de alin. (2) art. 6 al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale este unul dintre elementele centrale ale procesului echitabil prevăzut de alin. (1) art. 6 al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale.
- 47) Acesta s-ar încălca dacă o declarație a unei persoane oficiale în privința unei persoane acuzată de o infracțiune penală reflectă opinia că ea este vinovată înainte ca aceasta să fi fost dovedit în conformitate cu legislația. Este suficient, chiar și în lipsa unei constatări formale, existența unui anumit raționament care sugerează că oficialul îl consideră pe acuzat ca pe un vinovat. Cu referire la aceasta, Curtea reiterează importanța alegerii

cuvintelor de către persoanele oficiale în declarațiile lor înainte ca o persoană să fi fost judecată și găsită vinovată de comiterea unei infracțiuni.

- 48) În **Cauza Minelli c. Elveției** (Hotărâre din 24 martie 1983) Curtea a stabilit că prezumția nevinovăției va fi lezată dacă, fără stabilirea legală în prealabil a culpabilității acuzatului și, în special, fără ca acuzatul să fi beneficiat de posibilitatea de a-și exercita drepturile la apărare, o decizie judiciară care-l vizează reflectă opinia că el este vinovat. Aceasta poate fi adevărat chiar și în absența unei constatări formale, dacă se evidențiază existența unei motivații care sugerează că tribunalul consideră acuzatul vinovat.
- 49) În **Cauza Karakaş și Yeşilirmak c. Turciei** (Hotărâre din 28 iunie 2005), Curtea a subliniat importanța alegerii cuvintelor de către funcționarii publici în declarațiile lor înainte ca o persoană să fie judecată și găsită vinovată pentru o anumită infracțiune. De asemenea, a afirmat importanța respectării prezumției de nevinovăție în timpul conferințelor de presă ale oficialilor de stat. Cu toate acestea, dacă o declarație a unui funcționar public încalcă principiul prezumției de nevinovăție trebuie stabilit în contextul circumstanțelor particulare în care a fost făcută declarația atacată pentru a se identifica consecințele pe care le-ar putea purta.
- 50) În **Cauza Butkevicius c. Lituaniei** (Hotărâre din 26 iunie 2002) s-a definit că principiul prezumției de nevinovăție va fi încălcat dacă o declarație a unui funcționar public privind o persoană acuzată de o infracțiune reflectă o opinie că este vinovat înainte de a fi dovedit astfel conform legii. Este suficient, chiar și în absența oricărei constatări oficiale, să existe un anumit raționament care să sugereze că funcționarul îl consideră vinovat pe acuzat. Mai mult, prezumția de nevinovăție poate fi încălcată nu numai de către un judecător, ci și de către alte autorități publice.
- 51) În **Cauza Lavents c. Letoniei**, Curtea amintește că prezumția de nevinovăție poate fi încălcată nu numai de către membrii puterii judecătorești, ci și de alte autorități investite cu putere publică. Lărgind sfera de aplicare a acestei ipoteze, Curtea considera că ea se aplică și în materia declarațiilor oficiale date de către autoritățile publice. Declarațiile deși au formă dubitativă sau interogativă nu ies de sub incidenta alin. (2) art. 6 al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, deoarece ceea ce interesează este sensul real la declarațiilor și nu forma lor literală.
- 52) În **Cauza Matijašević c. Serbiei**, CtEDO menționează faptul că reclamantul a fost găsit în cele din urmă vinovat nu poate anula dreptul inițial al acestuia de a fi prezumat nevinovat, atâta vreme cât vinovăția sa nu a fost dovedită potrivit legii.
- 53) **În concluzie, Avocatul Poporului consideră imperioasă menținerea unei neutralități și-a unei echidistanțe în momentul comunicării informațiilor legate de inițierea unor proceduri ce ar viza sancționarea consumării unor contravenții, infracțiuni. Urmează a fi atins un echilibru, prin respectarea prezumției de nevinovăție, între interesul publicului la informații și protecția onoarei și integrității persoanelor.**

54) Exponenții Statului ar trebui să acționeze în intenția ne-periclitării obiectivității anchetei ce urmează a se desfășura, în intenția a nu subestima importanța principiului prezumției de nevinovăție.

Urmare a constatărilor raportului special, Avocatul Poporului (Ombudsmanul) conducându-se de prevederile al. 1, 2 al art. 24 din Legea nr. 52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul):

RECOMANDĂ:

Inspectoratului General de Carabinieri:

1. Să mențină neutralitate și echidistanță în momentul comunicării informațiilor legate de inițierea unor proceduri ce ar viza sancționarea consumării unor contravenții;
2. Să dezvolte un echilibru prin respectarea prezumției de nevinovăție și dreptului la viață privată între interesul publicului la informații și protecția onoarei și integrității persoanelor stopate/ reținute;
3. Să se asigure că comunicatele de presă prezentate cu scop de informare să nu ofere o imagine extrem de negativă a persoanei reținute/ stopate sau posibilitatea de identificare a persoanei stopate/reținute, evidențiind anumite aspecte deranjante ale personalității acestuia;
4. Să aducă la cunoștința efectivului constatările Raportului special;
5. Să informeze OAP despre gradul de implementare a recomandărilor respective.

Raportul special este plasat pe pagina oficială pentru informare și diseminare.

Executori:

Carolina CAZACIUC,
Șefă adjunct de direcție, Direcția Gestionarea și Investigarea Cererilor / semnat /

Diana MAZNIUC,
Consultant superior, Direcția prevenirea torturii OAP / semnat /

Coordonat:

Alexandru ZUBCO,
Șef direcție, Direcția prevenirea torturii OAP / semnat /